

IOAN ROȘCA

Combaterea „antisemitismului” folosește subjugării românilor? (XLV)

6. Discreditarea vechii rezistențe pentru a o proscrie pe cea nouă

T6.2 Formula „hyperperspectivei” în sprijinul aspirației istorice

Opera publicistică a lui Eminescu nu s-a redus la apărarea neamului său, ci a vizat și emanciparea condiției umane prin rafinarea instrumentelor culturale. În acest spectru larg se înscrie și omagierea lui prin această lucrare, așa cum voi arăta aici, înainte de a expune rezultatele cercetării.

Am semnalat deja că preocuparea pentru condamnarea genocidului comunist m-a condus către prezentul studiu. În momentul în care, stimulați de legile holocaustizante, alde Ciofîncă s-au repezit către dosarele încropite de Tribunalul Poporului, pentru a extrage din ele dovezi contra victimelor comunismului, m-am văzut obligat la o reacție. Re-incriminarea foștilor deținuți politici naționaliști, exterminaiți sau trecuți prin Pitești, pe baza mărturiilor toarese sub tortură, făcea imperios necesară repertorierea textelor ce le-au inspirat actele - pe care poliția gândirii le declară azi criminale -, pentru a fi epurate din nou, șterse din memoria noastră. Aceasta pentru a vedea cum s-a ajuns ca apărarea intereselor românilor (morale și materiale) să fie interzisă prin lege, într-o Românie re-cotropită.

Asta în ce privește calea spre subiectul ales ca studiu de caz în problema fiziologiei sensului. A venit momentul, înainte de a expune rezultatele, să arăt și calea spre metodă.

Specialitatea mea (ținta stabilă a curiozității mele, cercetarea căreia m-am dedicat consecvent) este înțelegerea, modelarea, orientarea și instrumentarea fenomenului explicației [...].

Pe lângă ușurarea înțelegerii unor chestiuni dificile, facilitarea explicativă poate opera la macro-nivelul explorării domeniilor (spațiilor informaționale) vaste - prin asistența oferită intru navigarea printr-o structură documentară, organizată în vederea ușurării orientării (înfruntând complexitatea și eventuala plasticitate - efemeritate a mesajelor). Noile instrumente de gestiune documentară („bazele de date textuale” - care țin de știința/ tehnologia informării/ biblioteconomie) pot fi folosite de exemplu în expunerea/ explorarea istoriei (trecute, sau în mers), folosind forme ergonomice de utilizare a fișelor bibliografice (semnal) [...]. Această tehnologie poate trece de faza aplicațiilor comerciale, îmbogățind gama instrumentelor culturale (așa cum am făcut-o cărțile, muzeele, filmele). Pînă la maturizarea noului domeniu, în lipsa unor criterii valorice consolidate de o critică specializată, m-am condus după inspirație în definirea specificațiilor comportamentale, plămădirea prototipală și ilustrarea fenomenologică.

Poietul „Hyperperspective” combină mai multe piste/ linii/ fire de cercetare:

a. Redarea unității sistemice a eșafodajelor conștiințiale colective, adică ilustrarea constituirii unor agregate conceptuale coerente ; căutînd sinteza semnificativă nu numai la nivelul geografiilor informaționale gestionabile/ explorabile de o comunitate, ci și a imaginilor de sinteză inteligibile/ perceptibile de o conștiință individuală.

b. Ameliiorarea mecanismelor explicative (subiect al tezei mele de doctorat din 1999) - cu accent pe procesul de descompunere/ recompunere (care permite prezentarea/ înțelegerea

progresivă a unei realități complexe) și pe sprijinirea orientării informaționale (a încadrării detaliilor în ansamblu).

c. Combinarea avantajelor navigării într-o arborescență tematică (clasificare) cu căutarea expresiilor în limbaj natural sau pe bază de cuvinte cheie (indexare raportată la referențiale: simple (taxonomice) sau complexe („ontologii”). Structurarea superioară a referențialului (față de o simplă listă) permițînd descompunerea temei într-o gamă coerentă de idei. Iar împletirea listelor de mesaje ce se referă la fiecare termen / subiect („record-set”) formează o „hartă” de orientare în domeniul de care termenii aparțin.

d. Sprijinirea procesului de sinteză care completează/valorifică munca de analiză a surselor documentare folosite de istorici - soldată cu un ocean de fișe („signaletice”) ... între care orientarea integrantă devine la fel de dificilă ca rătăcirea prin meandrele realității. Drept care, istoricul va încerca o comprimare, în texte explicative ce sacrifică părți ale realității. Recompunerea unor sensuri/ imagini globale din aceste oglindiri fragmentare.

e. Apărarea memoriei colective de ștergerea urmelor/surselor; cele digitale (texte, imagini, înregistrări sonore, filme etc.) devenind repede inaccesibile datorită schimbării suportului tehnic (sub bagheta imperialismului tehnologic) - efemerizare care va crea o gaură neagră, facilitînd sarcina Ministerului Adevărului.

f. Depășirea perplexității produse de conștientizarea proceselor de fabricare a sensurilor, prin asumarea unei posturi creatoare, care plămădește - atunci cînd e cazul - chiar și reperate. De unde recursul la „perspectivă” (în loc de iluzoriul reper universal) - abordare relativistă care renunță la ambiția obiectivității totalitare, pentru a sluji o subiectivitate partajată [...].

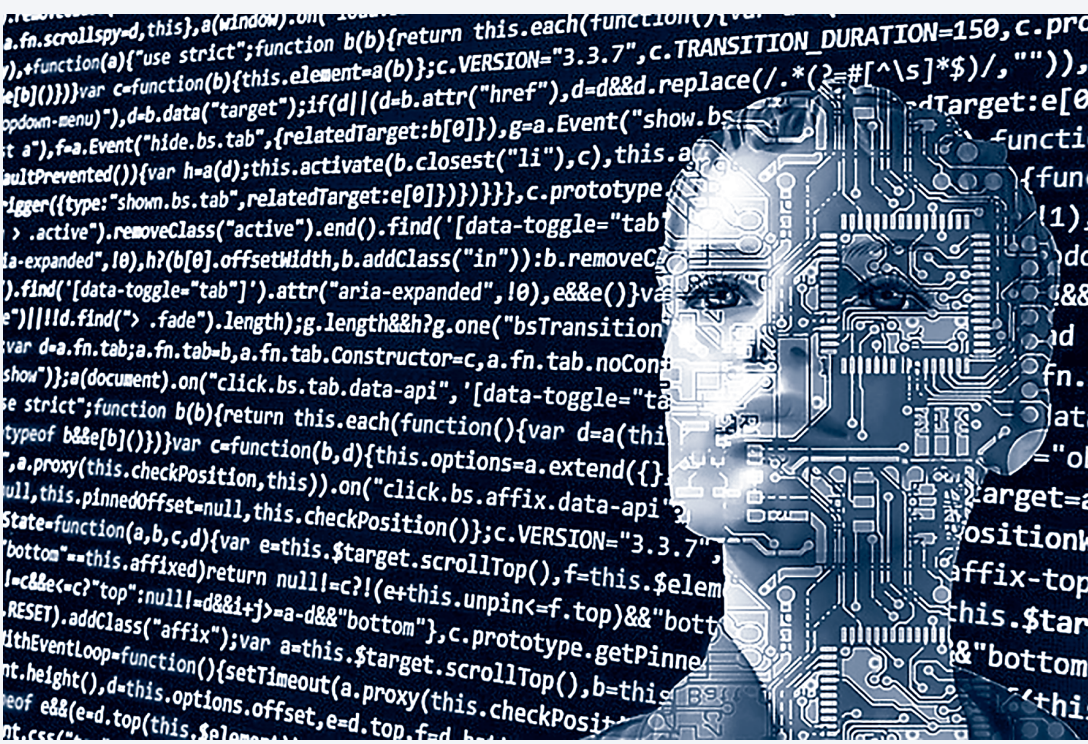
Postura celui ce are de transmis informații (și chiar de ascuțit capacități) e relativ comodă, față de acela care vrea să însămînteze valori și înțeleșuri cu dimensiune socio-morală. Primul știe ce are de clădit, e orientat de un contract intelectual - poate implicit, dar univoc, clar definit, explicabil. În schimb, sarcina celui ce are a cataliza adeziuni, a stîrni aspirații /stări, a stimula credințe - prin alegere fecundă, dar liberă, a perspectivelor adecvate misiunii - e mult mai îngrată. Căci ființa nu se reduce la conștiința/ rațiunea care o

orientează pe teren, ci trebuie să se manifeste/ împlinească în registru afectiv și volitiv. Ideile pot fi combustibil în focul motivațional, dar acesta nu se reduce la ele, ci trebuie întreținut la nivelul energiei ființiale - ceea ce presupune o politică existențialistă duală și circulară, sprijinită pe emoție și gândire, dar și slujindu-le. Valoarea pragmatică a unui instrument conștiential implică „Adevărul” - ca adevăcare a raportării la realitate. Dar plenitudinea ființială aduce în joc alte criterii ale reușitei unei cultivări: Binele, Frumosul , Fericeirea... ce pot fi slujite și prin placebo. Teleologic, nu causal; cu „free will” , nu determinist. Pendulăm între indicativul prezent și optativul condițional, între consatarea a ce este și formularea a ce vrem să fie. Și mai e și subjonctivul teleologic la mijloc...Nu ne putem lipsi de mituri și recurgem la amăgiri trofice și iluzii mobilizatoare pentru a ne cataliza înaintarea [...].

Se speră zadarnic că ambiguitățile, relativitățile și contradicțiile între care trebuie să se miște politica sensului creează un spațiu problematic separabil de cel al strategiilor de transmitere. Nu e așa. Semantica nu e separabilă de semiotică, cum nu e ontologia de gnosologie. Cărămizile din care faci o construcție, regulile arhitecturale, au impact asupra ceea ce poți clădi, cărările determină călătoria. Ce și cum explici sînt laturi inseparabile, dimensiuni ale unei unice probleme. Eficacitatea explicativă nu trebuie despărțită de rostul și nici de corectitudinea explicației.

Problema validității epistemologice a explicației în domenii ca „știința istoriei” (ghilimelele semnalînd faptul că, tocmai datorită viciilor metodologice, nu s-a reușit transformarea istoriei în știință, rolul ei principal fiind de propagandă - în mod normal, națională) a stîrnit dezbateri (a se vedea continuatorii studiilor inițiate de Carl Hempel, Peter Achinstein etc.). Problema/criza e mai profundă decît inconsistența logică, întrucît ține de puterea insuficientă de reflectare a realității prin model [...]. Încercarea de a reface viața lumii apuse nu reușește decît marginal; în ciuda eforturilor de scoaciorire prin arhive și reflectare discursivă, gustul (filmul trăit) al vieții vechi ne scapă. Pe de o parte, din cauza complexității nelimitate și a ștergerii memoriei (moartea protagoniștilor, puținătatea și pierderea documentelor, iar pe de alta pentru că ne aflăm pe un teritoriu asaltat continuu de manipularea utilă puternicilor zilei, care șterge din oglindă adevărul neconvenabil etapei. Dar mai e și o limită structurală. Viața colectivității, curgerea miliardelor de fire ale aventurilor corelate, nu e izomorfă cu ce poate conține o carte și nici cu ce poate reflecta o bibliotecă. Efortul de reconstrucție făcut de istoricii adevărați (mînați de curiozitatea față de derularea longitudinală a vieții omenirii), care pornesc de la date și se străduie să atingă nivelul sintezelor, se lovește de redutabile limitări. Și chiar dacă, în finalul unei laborioase munci de construcție, se plămădește un eșafodaj explicativ coerent/ interesant, acesta e prea vast/ complicat pentru a fi vizitat/observat de omul de rînd, reprezentînd un produs „cultural” abstract/ potențial, cu prea puțini consumatori reali. Cum s-ar putea permite publicului ne-specializat o călătorie în substanța trecutului, ierarhizată astfel încît să perceapă - sintetic - esența fenomenelor, puțînd coborî și la detalii, puse sub lupa analitică, acolo și atunci cînd se simte nevoia? [...].

Aici intervin fast posibilitățile utilizării explicative a rețelei de calculatoare: uriașa capacitate de memorare, posibilitatea deschiderii ferestrelor de sintetizare, detaliere sau prezentare comparativă, capacitatea de navigare imediată între puncte corelate (hyperlink), mijlocirea cooperării între participanți etc. „Internet”-ul, eliberat de cei ce l-au sufocat comercial/politic, ar putea deveni o interfață de suport pentru o fiziologie intelectuală întărită.

Dar ce coerență poate apărea într-un spațiu al ciocnirilor de valori și interese? În mod normal (într-o societate necentralizată totalitar) nu există o viziune unică, ci se vor dezvolta o multitudine de opțiuni concurente, pe care cel ce vrea să redea filmul vieții colective ar trebui să le surprindă, ca pe niște fire întrepesute/ interferente, ce nu pot fi (și nu trebuie) aduse la un același numitor. Se poate însă urmări formarea unor percepții colective relativ coerente, la care aderă o anumită parte a societății (datorită unei similitudini de postură, întărită de contagiere) - căroră le voi spune „perspective” - pentru a evidenția caracterul subiectiv (și iremediabil relativ) al cîmpului de sensuri cultivat solidar. Toate perspectivele sînt legitime, toate îmbogățesc panopia experienței umane, toate pot fi interesante și pentru cei din afara lor. Cel ce vrea să refacă imaginea ansamblului vieții în cetate trebuind să integreze perspectivele co-existente, ținînd cont de punctele de acord și dezacord.

Situația se simplifică puțin dacă nu îți mai propui să reflecti direct viața comunității, ci te resemnezi să facilitezi accesul la reflectările vieții în documente (media) - cu speranța, mai mult sau mai puțin rezonabilă, că această imagine a imaginii este totuși relevantă (și este, din păcate, tot mai tare, pe măsură ce media determină conținutul conștiințelor). Această înregistrare a fluxului mesajelor publice poate combate ascunderea urmelor și pregăti terenul pentru istoricii de mîine.

Ca să explic cum am pendulat, în căutarea unei aplicații fertile, între enciclopedia (istoriei) naționalismului și răbojul vieții românești (prezente) reflectate în presă, voi deschide acum publicului o scrisoare trimisă domnului Ioan Aurel Pop, la 13 iulie 2020:

„ Domnule Pop,
Vă scriu pentru că v-am citit intervenții care reflectă preocupări complementare. Dv. abordați problema conținutului „curriculumului național”; eu, pe aceea a structurării sale operaționale [...]. Am asistat la drama unui istoric care dorea să alcătuiască o frescă a interbelicului românesc [...]. Muntele de fișe a crescut canceros, impunînd interminabile tentative de reorganizare problematică [...]. Creșterea exponențială s-a arătat un adeversar mai redutabil decît relativismul sau ambiguitatea [...]. Nu e o problema nouă. Dar ea a fost amplificată de explozia informațională Mușuroiul vorbelor crește, omenirea progresează cantitativ, individul însă nu mai înțelege mare lucru - e doar o rotiță într-un mega-angrenaj național. Complexitatea produce o alienare camuflată de cei care nu au interes în recunoașterea înecului în reziduurile creației incontinent de mesaje, plămădiții continui de concepte, perspective, sensuri [...].

Această tragedie mi-a stîrnit interesul pentru problema gestiunii fertile a spațiilor vaste de trimiteri spre documente, organizate astfel încît să alcătuiască perspective explorabile. E un macro-nivel de creație culturală prea puțin studiat. Mi se părea/pare că ne-implicarea istoricilor în munca de organizare a documentației generate de activitatea socială curentă este nelegitimă/ reprobabilă. Cine vrea să salveze memoria colectivă (și cam asta pare a fi menirea istoricului dedicat) nu ar trebui să se limiteze la a căuta urmele remanente printre vestigiile trecutului ci ar trebui și să sprijine activitatea istoricilor viitori, împiedicînd ștergerea urmelor de către actorii prezentului [...]. Colectivitățile umane au nevoie de țesături conceptuale coerentizatoare, catalizatori de co-creșteri conștiințiale organice. Viața spirituală corelată bucurărește eșafodaje de sens partajat, așa cum magma materială plămădește destine biologice interferente. A trecut vremea în care „neamul”, „națiunea”, „poporul” se coceau fără modele de coordonare, folosite ca instrumente de suport, oglinzi orientative - la care participanții la aventura comună să se poată raporta , sincronizîndu-se [...]. Cum își pot urmări însă cei ce partajează o anume perspectivă imaginea aferentă (coagulare, agregantă) în fluxul actualităților?

Pot de exemplu „naționalității” (sau „cosmopolității”) să repereze/ exploreze/ exploateze eficace acea zonă a creșterii culturale care corespunde viziunii lor, împlinînd-o împreună? [...]. Am alcătuit baze de date dedicate crimelor comunismului (a se vedea comunicările „Recomandări pentru situl web al IICC”- <http://www.platauniversitatii.com> [...]) sau <http://www.ioanrosca.com>.

Organizez acum o amplă frescă explorabilă a naționalismului românesc, pe care o tratez ca studiu de caz - în legătură cu problematica expusă mai sus [...].

Nu e bine să rămîn izolat pe această redută, pentru că problema pusă este amplă. Omul de azi are mai mare nevoie decît oricînd de spații de referință pentru a forma o „comunitate de sens”. Sînt dispus să vin la București sau la Cluj, pentru a vă expune ideile privind instrumenta-

rea informatică a hiper-istoriei, în cadrul unei întrevederi, în speranța că aș găsi rezonanțe cu beneficiarii potențiali ai unei astfel de construcții culturale.”

Întîlnirea cu domnul Pop neavînd loc, am revenit cu precizări într-o alta epistolă, din 14.04.2021:

„Explicații privind formula Hyperperspectivei [...] : cum s-ar putea modela- exploraibil, inteligibil- evoluția națiunii? [...].

1. Nu intru în problema veridicității „documentelor” pe baza căroră se coace istoria secundă (povestea , mai mult sau mai puțin fidelă a realității, a istoriei primare - cea reală). Ceea ce nu înseamnă că nu aș fi pe deplin conștient de gravitatea fenomenului perierii/ distrugerii/ falsificării documentelor/ arhivelor; pe care o practică tot mai metodic cîștigătorii puterii, care comandă istoria necesară Ministerului Adevărului (materializat în instituții care se ocupă cu securizarea, „clasificarea”, sustragerea de la sala de lectură etc.). Denaturarea manipuloare a stărilor de fapt și de conștiință se produce și înaintea arhivării, la momentul emiterii mesajelor publice, sub presiunea încadrării conformiste în „comandamentele” ideologice ale vremii, care creează falsa impresie de consens, în filigran ascuns nord-coreean. Istoricul bazat pe „documente” devenind un odios propagator de fals. Nu știu în ce măsură ar putea încerca istoricii, care pescuiesc în aval în apele înfestate de măsuri, să urce spre amonte, pentru a le combate, la sursa lor. Sper însă ca propunerea mea să aibă un potențial corector, pentru că diminuează rolul surselor oficiale, pemiînd cuprinderea surselor anti-sistem.

2. Nu mă ocup nici de problema spinoasă a absenței, în istoria centrată pe documente oficiale, a explicației profunde a fenomenelor sociale, care zace, iremediabil discret, înăuntrul conștiințelor celor prinși în plasa/ jocul sistemic. Nu poți credita ca obiective mărturiile participanților, avînd în vedere subiectivitatea lor la momentul intervenției și mai ales capacitatea celor ce depun mărturie de a fabrica false relatări (favorabile propriei imagini - forma fină a instinctelor egotice) privind actele și intențiile lor. Această carență de veridicitate a istoriei de jos în sus fiind exploatată de cei interesați în a ne menține în ghearele istoriei scrise de sus în jos. Dar și aici am motive să cred că formula susținută de mine (a bazei de semnale mediatice indexate, generatoare de fresce) ar aduce ameliorări de reprezentativitate, pentru că, mai ales în epoca noastră, o bună parte din plămădirea conștiințelor are sursă mediatică [...].

3. Nu vreau să intru în stratul sistematic privind fenomenele istorice, la care năzuiesc cei ce nu se pot resemna la consemnarea fidelă a unui ocean de fapte disparate [...]. Misiune îngrată, pentru că presupune înțelegerea transdisciplinară a mecanismelor biologice, spirituale, sociale, economice, etc. Nu aș vrea să fiu în locul lor, neputînd împărtăși optimismul celor ce au meditat - cred - prea puțin la problemele teoriei sistemelor sau ale epistemologiei [...]. Atacul meu, mult mai modest, se arată încă extrem de ambițios: să oferim un instrument de sinteză istoricilor; prin organizarea unor interfețe de acces la vasta documentație, indexată problematic.

4. Nu mă pronunț acum nici pe problemele concrete ale istoriografiei noastre, cum ar fi aceea centrală, a confruntării dintre cei care au ținut la autonomia noastră organică și cei care au susținut integrarea noastră în mașinăria supranațională. Dar vă semnalez că efectul organizării „hyperperspectivelor” poate fi de cutremur. Privită așa - de exemplu - fresca zbuciumului naționalismului românesc în secolele 19-20, la care lucrez - ca prototip comportamental, oferă o imagine complet diferită de aceea care va fi implantată în conștiințele românilor noi, europeanizați industrial. Imaginea de sinteză rezultată din corelarea tematică a semnalelor confirmă zdrobitor teza cuiva din comisia Wiesel: antisemitismul românesc nu pornește în 1921, de la legionari, ci are ample rădăcini istorice. Într-adevăr, fără a avea nici o legătură cu rasismul (diversiune în numele căreia este retro-incriminat de piticii cocoșați azi la cîrmă), el este o atitudine legitimă de apărare a sănătății naționale, exprimată de majoritatea elitelor românești, confruntate, după 1800, cu o invazie straină masivă, percepută/ denunțată ca noci-vă - similară unui atac viral. Fresca generată de baza de date îi va arunca în perplexitate pe cei ce ne cer să ne delimităm de perspectiva „greșită” a lui Budai-Deleanu, Bolintineanu, Bărmuțiu, Holban, Bollic, Eminescu, Hașdeu, Conta, Alecsandri, Creangă, Slavici, Rosetti, Bogdan-Duică, Brătescu-Voinești, Archibald, Iorga, Xenopol, Paulescu, Cuza, Brăileanu, Goga, Hăciu etc. etc.

Cu aceste delimitări negative (arătînd ce nu este o Hyperperspectivă istorică), semnalez cît pot de succint ce ar trebui să fie ea.